

1. Facts & figures

- Developmental Coordination Disorder (DCD) of coördinatieontwikkelingsstoornis kenmerkt zich door een hardnekkig probleem met **het aanleren en/of vlot uitvoeren van gecoördineerde motorische vaardigheden**. Vroeger sprak men ook wel over **dy-spraxie**.
- Het **voorkomen** van DCD ligt tussen **5% à 7%** bij kinderen. DCD komt **vaker voor bij jongens dan bij meisjes**. Per 3 à 4 jongens met DCD is er 1 meisje met de stoornis.
- In het **hoger onderwijs** ondervinden studenten **moeilijkheden** met:
 - Het **aanleren** van **complexe motorische handelingen** zoals autorijden.
 - Het **snel en accuraat** uitvoeren van gecoördineerde bewegingen zoals labohandelingen.
 - Het **handschrift** waarbij het tempo trager is en er minder vloeiend wordt geschreven. Dit kan ten nadele van de leesbaarheid zijn.
- Er zijn ook een aantal **geassocieerde problemen** mogelijk zoals:
 - **Motorische** problemen op vlak van articulatie.
 - Problemen met **ruimtelijk inzicht** en **ruimtelijke oriëntatie**.
 - Moeilijkheden met het **structureren van teksten**.
 - Problemen met **executieve functie** zoals organisatie en planning, probleemoplossend denken, multi-tasking en het stellen van prioriteiten. Dit weerspiegelt zich in moeilijkheden

in **studievaardigheden**.

- **Visuele problemen** en moeilijkheden met **concentratie**.
- Minder participatie aan **sociale studentenleven**.
- Meer kans op het ontwikkelen van **emotionele en gedragsproblemen** zoals faalangst, woede, depressie, laag zelfbeeld, frustratie, sociaal isolement.

2. Aandachtspunten en tips

Het volgen van lessen

Aandachtspunten

- Het nemen van leesbare, volledige en goed gestructureerde **notities** kan moeilijk zijn.
- Door de moeilijkheden met timemanagement en ruimtelijke oriëntatie, lukt het niet altijd **om op tijd in de les** te zijn.

Tips

- De **PowerPoint** voldoende structureren en op voorhand ter beschikking stellen zorgt ervoor dat er meer gestructureerde en volledige notities kunnen gemaakt worden. De **lesstructuur visualiseren** door middel van een schema, biedt veel structuur.
- Het gebruik van een **laptop** kan bijdragen tot leesbare en volledige notities, wat ook het verwerken van de leerstof faciliteert.
- Het **kopiëren van notities** van medestudenten kan een belangrijke aanvulling zijn op de eigen notities.

- **Lesopnames** bieden de mogelijkheid om de les achteraf te verwerken of om onvolledige notities aan te vullen door bepaalde passages te herbekijken.
- Een **prospectie** van de campus en de lokalen is een meerwaarde. Het ter beschikking stellen van een campusplan en signalisatie aanbrengen is helpend.

Het plannen en het organiseren van studieactiviteiten

Aandachtspunten

- Het verkrijgen van een **overzicht over studieactiviteiten** kan moeilijk zijn en kan de opmaak **van planning en timemanagement** zoals het prioriteren van bepaalde taken bemoeilijken.

Tips

- Het aanbieden van een **overzicht van alle opdrachten** en studietaken helpt om een overzicht te krijgen en een planning op te maken.
- **Leercoaching** kan een hulp zijn om een realistische planning op te stellen en om te bepalen welke taken prioritair zijn, hoeveel tijd er aan kan besteed worden, enz.
- Het werken met een **agenda met alarmsystemen** is vaak ondersteunend.

Het verwerken en het instuderen van leerstof

Aandachtspunten

- Door moeite met concentratie, het aanbrenge van structuur en het bedenken van oplossingen, verloopt de **verwerking** en het **instuderen** van de leerstof niet altijd vlot.

Tips

- Het aanreiken van **voorbeeldvragen en modelantwoorden** kan een hulp zijn bij de verwerking van de leerstof en om zelfteststrategieën te bevorderen.
- **Leercoaching** kan een hulp zijn om strategieën te ontwikkelen om structuur in het leermateriaal te verkrijgen, hoofd- en bijzaken te onderscheiden en om verbanden te leggen.

Opdrachten

Aandachtspunten

- Het ruimtelijk weergeven en interpreteren van **numerieke informatie** is moeilijk. Ook het lezen en interpreteren van **tabellen en figuren** is niet evident.
- Het is moeilijk om taken met de nodige **precisie** af te werken of op een voldoende hoog **tempo** uit te voeren.
- Het **aanleren** van nieuwe, complexe **motorische vaardigheden** is niet evident.

Tips

- Opdrachten met numerieke informatie worden best ruim **op voorhand** gegeven. Het is aangewezen dat tabellen en figuren voorzien worden met **uitleg**.
- Indien de leerresultaten het toelaten, mag er een **afwijking in precisie** zijn. Er kan ook bekeken worden of er een **alternatieve opdracht** kan gegeven worden en/of een **mondelijke toelichting**.
- Bepaalde **materialen** kunnen helpend zijn zoals gebruik van ruitjespapier, rekenmachine, passer, lat, kladpapier,
- Naast een **mondelijke toelichting** wordt de opdracht best ook **schriftelijk** meegegeven.
- Het verleggen van **deadlines** kan in specifieke situaties aangewezen zijn.
- Door meer oefenmomenten te voorzien, kunnen complexe motorische handelingen aangeleerd worden.
- Door in **groep** te werken kan de tragere of minder precieze motorische uitvoering gecompenseerd worden.
- Voor sommige complexe motorische handelingen kan een **groeipad** voorzien worden waarbij de vaardigheden geleidelijk aan eigen gemaakt kunnen worden. Het is helpend om de motorische handelingen op te splitsen in **deelstappen en elke deelstap te verbaliseren**, en die onder begeleiding in te oefenen.
- Grote opdrachten worden best opgesplitst in **deelopdrachten** waarbij de vooruitgang gemonitord wordt en er tussentijdse feedback wordt gegeven.

Examens

Aandachtspunten

- **Leesbaar en snel schrijven** kan een uitdaging zijn. Daarbij is het moeilijk om een antwoord met de nodige **structuur** weer te geven.
- Het ruimtelijk weergeven en interpreteren van **numerieke informatie** is moeilijk. Ook het lezen en interpreteren van **tabellen en figuren** is niet evident.

Tips

- **Extra tijd** bij het afleggen van het schriftelijk examen laat toe om het tragere schrijftempo op te vangen en om een gestructureerd antwoord te geven.
- Het antwoordformulier wordt best voorzien van **voldoende invulruimte**. Het is ook aangewezen dat tabellen en figuren voorzien worden van de nodige uitleg.
- Om onduidelijkheden weg te werken kan **mondelijke toelichting** na het schriftelijk examen ingezet worden of er kan een **alternatieve examenvorm** voorzien worden.
- Het afleggen van examens op een **laptop** kan ondersteunend zijn.
- **Spreiding van examens** kan soms aangewezen zijn.

Stage

Aandachtspunten

- Het **ruimtelijk weergeven** en interpreteren van numerieke informatie is moeilijk.
- Het is moeilijk om taken met de nodige **precisie** af te werken of op een voldoende hoog **tempo** uit te voeren.
- Het **aanleren** van nieuwe, complexe **motorische vaardigheden** is niet evident.
- Zich **oriënteren** op de stageplaats en de lokalen vinden kan moeilijk zijn.

Tips

- Een **prospectie** op de stageplaats kan nuttig zijn zodat de oriëntatie op de stageplaats vlotter verloopt.
- Bepaalde **materialen** kunnen helpend zijn zoals gebruik van ruitjespapier, rekenmachine, passer, lat, kladpapier,
- **Afwijkingen in precisie** kunnen worden toegestaan, mits de leerresultaten dit toelaten. Er kan ook bekeken worden of er een **alternatieve opdracht** kan gegeven worden.
- Door meer **oefenmomenten en leerkansen** te voorzien, kunnen complexe motorische handelingen aangeleerd worden. Het is helpend om de motorische handelingen op te splitsen in **deelstappen en elke deelstap te verbaliseren**, en die onder begeleiding in te oefenen.
- Voor sommige complexe motorische handelingen kan een **groeipad** voorzien worden waarbij de vaardigheden geleidelijk aan eigen gemaakt kunnen worden.

- Grote opdrachten worden best opgesplitst in **deelopdrachten** waarbij de vooruitgang gemonitord wordt en er tussentijdse feedback wordt gegeven.
- Het is zinvol om de vooruitgang op stage **regelmatig te monitoren** en daarbij te voorzien in heldere feedback. Leerpunten die concreet geformuleerd worden, bieden grotere leerkansen.
- **Stage spreiden** over een langere periode kan zinvol zijn.

Studentenleven

Aandachtspunten

- Het **participeren aan sportactiviteiten** en de daarbij horende **sociale contacten**, vormen vaak een uitdaging.
- Het **zelfstandig wonen** kan een uitdaging zijn (koken, studeren, timemanagement,...).

Tips

- **Ondersteuning** bij het ontwikkelen van structuur, planning en bij bepaalde handelingen in het kotleven, kan een groot verschil maken. Het is helpend om een **stappenplan** te maken van belangrijke te doorlopen handelingen.
- **Niet-sportgebonden activiteiten** worden best gestimuleerd zodat er voldoende sociale contacten zijn.
- Medewerkers van de studentenvoorzieningen bieden **coaching voor psychosociale problemen**.

Meer weten?

- **MoodSpace.be** is een plek vol betrouwbare info, tips en zelfhulp om emotionele problemen het hoofd te bieden en veerkrachtig te studeren.
- www.dyspraxis.be.